

Werk mee aan meer biodiversiteit op de golfbaan

Voor golfbanen ligt er een enorme kans om de maatschappij te helpen: bijdragen aan meer biodiversiteit. De golfbaan zelf heeft er veel baat bij, want natuurontwikkeling gaat hand in hand met duurzaam golfbaanbeheer en natuurbeleving trekt golfers aan.

“Het verlies aan biodiversiteit is stuitend”, zei ecoloog Louise Vet vorige maand in de jaarlijkse Duurzame Troonrede. Als we op deze planeet willen overleven, zo betoogde Vet, dan moeten we gaan werken mét de natuur in plaats van ertegen. Golf in Nederland is een onderdeel van de oplossing: de biodiversiteit – de soortenrijkdom – herstellen. De golfsector is op weg naar volledig pesticidevrij beheer en werkt steeds beter samen met de natuur. Er is een direct verband tussen chemievrij beheer en biodiversiteit, want de soortenrijkdom van planten, dieren, insecten en schimmels staat wereldwijd onder druk door de impact van de mens. Onder meer

door het gebruik van pesticiden. Werken met de natuur is om die reden een must en heeft ook een groot voordeel: duurzaam golfbaanbeheer leidt tot structurele speelkwaliteit, het hele jaar door. Actief werken aan natuurontwikkeling op golfterreinen, waardoor de biodiversiteit verhoogd wordt en onze leefomgeving verbetert, past om verschillende redenen in dit plaatje. Waarom? Natuurlijk beheer en langetermijnkwaliteit van de golfbaan gaan hand in hand. Verantwoord onderhoud met minimale bemesting en beregening dragen bij aan de ontwikkeling van natuurwaarden. En andersom leveren natuurontwikkeling en biodiversiteit veel op voor de golfbaan. De vegetatie is sterker als de bodem gezond en in balans is. Door natuurontwikkeling trekken we ook natuurlijke vijanden aan die nodig zijn voor duurzaam beheer. Zo eten spreuwen engerlingen op. Vleer-

Biodiversiteit op Golfbaan Princenbosch met een informatiebord.

CreativeNature, Rudmer Zwerver

Met bloemen en kruiden lokt je niet alleen insecten maar ook insecteneters.

muizen, sluipwespen, boomklevers en kool- en pimpelmezen zijn natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups. Een groene omgeving zorgt in warme periodes voor koelte en mede dankzij biodiversiteit levert de natuur zogenaamde ecosystemendiensten, bijvoorbeeld waterzuivering. Met meer natuurontwikkeling vormen de golfbanen bovendien een *stepping stone* voor flora en fauna in omliggende natuurgebieden. En dan is er nog deze niet onbelangrijke bijkomstigheid: de natuur op golfbanen is voor veel mensen een belangrijke reden om de golfsport te beoefenen. Mensen profiteren niet alleen van biodiversiteit, ze genieten er ook van. Van vogels tot vlinders, van bomen tot bloemen, van water tot heide. Mooie natuur leidt tot spelplezier en brengt golfers keer op keer terug.

FATSOENLIJKE OMGANG

De Nederlandse golfbanen, die gezamenlijk meer dan tienduizend vierkante meter beslaan, kunnen bij uitstek een bijdrage leveren aan nationaal natuurherstel omdat er op de golfterreinen veel ruimte voor natuurontwikkeling is. In het algemeen nemen de spelonderdelen (greens, tees, fairways, speelrough en hindernissen) maar zo'n veertig procent van het terrein in beslag. Bovendien is natuurontwikkeling een relatief kleine stap voor golfbaanbeheerders, want de Wet natuurbescherming brengt al veel verplichtingen met zich mee, meer dan menig beheerder weet. Die verplichtingen hebben bijvoorbeeld invloed op het rough- en oeverbeheer. De wet voert namelijk verder dan het in leven houden van beschermde planten- en diersoorten. Golfbanen moeten eenvoudig gezegd fatsoenlijk omgaan met alle dieren en planten, beschermd of niet. Met een actieve focus

De natuur op golfbanen is voor veel mensen een belangrijke reden om de golfsport te beoefenen

op natuurontwikkeling lukt dit én worden kansen benut.

BIODIVERSITEIT VERGROTEN IN DE PRAKTIJK

Alle redenen om als golfbaan actief in te zetten op natuurontwikkeling en bij te dragen aan een grotere soortenrijkdom voor de golfers en de wereld. De golfbanen zijn onderdeel van de oplossing en worden zo ook onderdeel van de omgeving en maatschappij. Maar hoe pak je het aan? De NGF heeft een stappenplan dat golfclubs de weg wijst. Meer informatie is te vinden op ngf.nl/duurzaampublicaties in de online brochure Biodiversiteit op golfbanen. Vragen zijn welkom: stuur een mail naar Niels Dokkuma (niels.dokkuma@ngf.nl) of →

Door natuurontwikkeling trekken we natuurlijke vijanden aan tegen plagen zoals van de processierups.

Koert Donkers (koert.donkers@ngf.nl) van de NGF-afdeling Duurzaam Beheer & Agronomie.

STAPPENPLAN

1. Stel een taskforce samen. Bij voorkeur bestaat die uit mensen van verschillende leeftijden en met verschillende capaciteiten en idealiter is de greenkeeping, baancommissie en GEO-commissie vertegenwoordigd. OnCourse Nederland, de online portal voor GEO-certificering, is een ideale tool voor de volgende stappen (2 tot en met 9) om de kennis en visie van de organisatie vast te stellen, planmatig te werken en de voortgang te registreren.
2. Doe eerst een nulmeting. Inventariseer met een ecooloog en lokale natuurorganisaties de soorten die er nu leven en groeien op de golfbaan.
3. Inventariseer de mogelijkheden tot natuurontwikkeling met de ecooloog en natuurorganisaties.
 - Overleg - en werk samen - met externe partijen zoals het waterschap, de gemeente, provincie en natuurorganisaties.
 - Raadpleeg bevriende clubs op golfbanen met een soortgelijke ondergrond.
4. Maak een plan met concrete doelen en leg het voor aan het bestuur/management.
 - Wees realistisch: het gaat niet om soorten op de rode lijst maar om diversiteit.
 - Zoek een balans tussen spel en natuurontwikkeling. Raadpleeg ook de golfbaan-architect. Als golfers hun bal niet kunnen vinden leidt dat tot langzaam spel en ergernis. Maar er is op elke golfbaan meer dan genoeg ruimte voor natuurontwikkeling.
 - Een sleutel tot succes is dat natuurontwikkeling gericht is op gebiedseigen plantensoorten; die zullen aanslaan en trekken gebiedseigen insecten, dieren en vogels aan die al in de omgeving voorkomen. Door die soorten te bevorderen kan een golfbaan ook een eigen gezicht en identiteit krijgen.
 - Weinig budget? Voor sommige projecten bestaan subsidies. Vrijwilligers van natuurorganisaties werken soms pro deo mee. En

soms kan de biodiversiteit al met minimale inspanning vergroot worden. Door waterpartijen een schuine, natuurvriendelijke oever te geven of bloemen- en kruidenrijke weiden aan te leggen voor insecten en insecteneters. Soms helpt het zelfs al enorm om bepaalde ingrepen achterwege te laten! Bijvoorbeeld door dood hout te laten liggen, want hier profiteren insecten, reptielen en amfibieën van.

- Probeer met bepaalde elementen in het plan twee vliegen in één klap te slaan: een nieuwe vijver zorgt voor extra waterberging. Bovendien geeft water met natuurlijke, aflopende oevers een positieve impuls aan de biodiversiteit.
5. Werk het plan nader uit: bepaal de volgorde van werkzaamheden, de deadlines en communicatiemomenten.
 6. Creëer draagvlak op de club of in het bedrijf. Informeer golfers en andere betrokkenen. Leg uit waarom de veranderingen belangrijk zijn.
 7. Voer het plan uit: ga aan de slag.
 8. Monitor op gezette tijden de werkzaamheden en resultaten. Meet de effecten van de stappen die gezet zijn.
 9. Communiceer intern en extern! Informeer de golfers en buitenwereld over de resultaten. Vertel en toon lokale media wat de golfbaan of club doet op het gebied van biodiversiteit. Organiseer rondleidingen voor omwonenden en natuurorganisaties. Plaats informatieborden in de baan voor gastspelers. ●

Soms helpt het zelfs al enorm om bepaalde ingrepen achterwege te laten!

Hengel is een plant die zijn voedsel haalt uit de wortels van onder meer eiken.

NIEUWE REGELS:

DOORSTROMING EN BIODIVERSITEIT

De nieuwe golfregels bieden kansen de biodiversiteit op de baan te vergroten én de doorstroming te verbeteren. Maar bezint eer gij begint met aanpassingen van de baanmarkeringen.

De nieuwe regels staan toe dat golfbanen niet alleen gebieden waar mogelijk water in kan staan, als hindernis markeren. Ook andere gebieden waar de kans groot is dat een bal vaak niet gevonden wordt, kunnen als hindernis gemarkeerd worden. Als voorbeelden noemen de R&A en USGA hoog gras, woestijn, jungle, lava en rotsen. Het kan verschil maken of een gebied met hoog gras en dichte begroeiing een hindernis is of niet.

1. Als zo'n gebied als hindernis gemarkeerd wordt, kan dit leiden tot een beter speltempo. De golfers kunnen immers bij verlies van de bal in de hindernis ter plaatse droppen (met bijtelling van een strafslag).
2. Als zo'n gebied tot hindernis gemarkeerd wordt, kan de club natuurontwikkeling op deze plaats bevorderen. Een variatie aan vegetatietypen trekt een variatie aan diersoorten aan en met bloemen en kruiden lokt je insecten en insecteneters.

BEZINT EER GIJ BEGINT

Bij sommige gebieden kan het aantrekkelijk lijken om er wat rode palen omheen te zetten en klaar. Maar dit besluit kan ook nadelige gevolgen hebben, dus wij adviseren om de opties goed te bespreken met alle betrokkenen: de baan-, regel-, GEO-commissie, het team van greenkeepers en natuurlijk de baanarchitect. De NGF is natuurlijk ook bereid mee te denken; de federatie moet toch geïnformeerd worden over een geplande verandering omdat dit van invloed kan zijn op de rating van de baan en deze moet dan eventueel aangepast worden.

MOGELIJKE VOORDELEN

- Een speler hoeft niet terug als de bal niet gevonden wordt in de hindernis en kan ter plaatse het spel voortzetten.
- Als het gebied goed gemarkeerd is en het onderhoud eromheen op orde, hoeft een speler waarschijnlijk ook geen provisionele bal te slaan. (Bedoeld wordt dat de omgeving zo kort gemaaid is, dat je een bal daar altijd zal vinden en dus met zekerheid kan vaststellen of een bal in de hindernis ligt.)
- Sommige gebieden zijn lastig en tijdrovend om goed te onderhouden; de natuurontwikkeling in deze gebieden bevorderen kan kostbare onderhoudstijd schelen.

- Gebieden gecontroleerd laten *verwilderen* kan mooi zijn en ook waardevol voor de biodiversiteit.

MOGELIJKE NADELEN

- Het bevorderen van de natuurontwikkeling kan het spelen uit zo'n gebied bemoeilijken.
- Ook al mag een speler volgens de regels per 1 januari 2019 meer in een hindernis doen, er zijn nog steeds dingen verboden die een speler kan beperken in het voortzetten van het spel:
 - Het is verboden een bal onspeelbaar te verklaren in een hindernis;
 - Het is verboden abnormale baanomstandigheden zoals konijnenholen of tijdelijk water te ontwijken in een hindernis;
 - Het is verboden vaste obstakels te ontwijken in een hindernis.
- Als een speler om een van bovenstaande redenen een bal niet kan spelen, dan moet hij het spel voortzetten met een strafslag, terwijl dit vroeger uit hetzelfde gebied niet het geval was.
- Hoe een gebied ook gemarkeerd is, er zullen altijd spelers zijn die naar hun bal gaan zoeken, dus winst in speltempo is niet gegarandeerd.

CONCLUSIE

De nieuwe regels ten aanzien van hindernissen bieden mogelijkheden die positief kunnen zijn voor verschillende aspecten van het golfspel: mooie ruige gebieden die ruimte bieden aan een grotere biodiversiteit terwijl de doorstroming op de baan op orde blijft of misschien zelfs verbetert. Maar breng vooral alle voor- en nadelen goed in